ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 2,322 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1904 ՄԱՅԻՍ 5 — 18 — 2 ՐԷՊԻ ԻՒ ԼԵ՚, 1322 — 5 ՄԱՅՍ 1320 — ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Բիւզանտիոն

ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ

ՕԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

بوزانتيون

ايچنجو يومى وسياسى غزته، صاحبه نشريه مديرى

بوزانت كچيان

مطبعه دائره خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ٢٣-٢٥ نومرو

اداره محرره‌سى

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻԶԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddési, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԼԵՋՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԸ

ՄԵՐ ՄԷՋ

Ը.

Գիտութիւնը, կ'ըսէ Մենտէլով, իմացութեան այն կրասէր ճիւղն սկսեր է հետաքրքրել մարդկութեան վերաբերեալ խնդիրներէն մէկ քանին։ Ճշմարիտ գիտութիւնն իր դանդաղ՝ բայց հաստատուն ընթացքով փորձեց հետզհետէ տէր դառնալ կացութեանը։ Գործի ձեռնարկելով, գիտութիւնը կ'ընթանայ հանգրուանէ հանգրուան, պարզէն դէպ ի բազադրեալը, մասնաւորէն դէպ ի ընդհանուրն եւ այս ուղղութեամբ հաստատեց կարգ մը ճշմարտութիւններ, զոր ամէն մարդ պարտաւոր է ընդունիլ։ Եւ այս ճշմարտութիւններն են այն լուսաւիւռ ջահերը, զոր գիտութիւնը վառեր է Բնութեան մէջ՝ լուսաւորելու մարդոց ճամբան։ Բնութիւնն ու անոր բազմազան երեւոյթները վեր ի վերոյ գիտցողն այն համոզումն ունի թէ հոն ամէն ինչ անկանոն խառնաշփոթ մը կ'ներկայացնէ եւ որոշեալ կարգ ու կանոն կ'պակսի, սակայն ո՛րքան կը զարմանայ մարդ, երբ իրեն ձեռքն ունի Բնութեան բոլոր ոյժերը, գիտութեան զրքերը, որք մեր աչքին առջեւ կ'պարզեն այն ընդհանուր կարգն որ կայ այդ խառնաշփոթութեան մէջ, եւ այն օրէնքներն որք կ'իշխեն այն երեւոյթներու վրայ։ կ'անցնինք ապագին հետզհետէ առջեւէն, ուր երկրի բազմազարեան խաւերն իրարու վրայ չպրուած կ'գրաւեն մեր ուշադրութիւնը. կ'ուզենք ծանօթանալ անոնց կազմութեանն եւ յատկութեանն եւ գիտնալ անոնց ժամանակը. կ'դիմենք երկրաբանութեան եւ գիտութիւնը մեզ կուտայ անոնց պատմութիւնն ու յատկութիւնը, եւ մենք ճանչնալով իւրաքանչիւրին բնկերութիւնը կ'աշխատինք օգտուիլ անկէ։ եթէ մեզ օգտակար կրնայ ըլլալ։ Այսպէս, մարդ գիտութեան լուսով օժտուած, երկրի խառներու վրայ կ'կարդայ երկրաշնչի պատմութիւնը, կենդանական եւ բուսական դասակարգութեանց մէջ կ'տեսնէ տեսակներու զարգացման ձեւաչրջումը, դարերէ ի վեր անվասն արձանագրութիւններու վրայ կ'կարդայ հազարաւոր տարիներ առաջ անցած դարձած եղելութիւնները։

Եթէ այսօր Բնութեան բոլոր երեւոյթներն ու մարդկային քաղաքակրթութեան զանազան ճիւղերն ունին իրենց օրինադրած գիտութիւնը չատ զարմանալի պիտի ըլլար, եթէ քաղաքակրթութեան ամէնէն նշանաւոր ճիւղը՝ լեզուն՝ դեռ չունենար իր կանոնաւորած գիտութիւնը, որուն կարելի ըլլար դիմել, երբ յատկապէս այս երեւոյթը ճանչնալու պէտք ըլլար ե անոր ո՛ւ է կնճիռը լուծել հարկը պահանջէր։ Այո՛, քաղաքակրթութեան այս ճիւղն ալ ունի իր գիտութիւնը, ինչպէս կ'երեւի յօդուածիս սկիզբը դրուած յայտնի լեզուաբանի մը խօսքերէն, և ասկէ զարգացած ու կատարեալ քան թէ քաղաքակրթութեան միւս բոլոր ճիւղերը, ինչպէս կ'հաւատայ ժամանակակից ականաւոր հեղինակ մը (Hermann Paul). «Զկայ քաղաքակրթութեան մէկ ուրիշ ճիւղ, ուր զարգացումի պայմաններն այնպէս ճշտութեամբ (exactheit) կարելի ըլլայ ճանչնալ, որքան լեզուի մէջ, ուսոր և ո՛չ մէկ քաղաքակրթական գիտութեան մէջ որոշ կրնայ կատարելութեան այնպիսի աստիճանի բարձրանալ, ինչպէս լեզուաքննութեան։ Ո՛չ մէկը (քաղաքակրթական պատմութեան գիտութիւններէն) մինչ այժմ կրցեր է ասանգութեան աստիճանին դուրս ա՛նքան հետեւի ազդել, ո՛չ մէկին այնչափով փորձառական (spéculatif) և յօրինուածական (constructif) դրութեամբ վարուած է։»

Քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ մարդուն համար ամէնէն նշանաւոր երեւոյթներէն մէկն է նաև լեզուն իր կեանքով. ուսոր անոր գիտութիւնն ալ կարեւոր տեղ մը պիտի գրաւէ գիտութիւններու չարքին մէջ իր՝ մարդուն մատուցած ու մատուցանելիք ծառայութեամբ։ Անբնական հայերը գոհունակութեամբ կընան ցուցնել մանագէաներ ուրիշ գիտութիւններու մէջ, սակայն մանագէաներ լեզուաբանն.... հազիւ թէ։ Այս պակասը չատ զգալի է մեր լեզուին ուսումնասիրութեան համար։ Մեր լեզուին մանագէտ լեզուաբան չունինք։ Ոչ ալ հայ հին ու նոր լեզուով գրել և հասկնալու կարողութիւնը. այլ գիտնալ այն օրէնքները, որոնք լեզուն կ'ղեկավարեն, ճանչնալ և օգտուիլ լեզուական այն երեւոյթներէն, որոնք լեզուի զարգացումէն անբաժան են և ասոնց հիման վրայ ամբողջ լեզուի մեթոդքն քննական ու յօրինուածական սկիզբներով ուսումնասիրութիւններ կատարելը։ Աւաղ ձեն ինքնին հայալսկ չէնքեր չի դառնար, եթէ ճարտարապետին գիտութիւնն և օրմնագրի հմտութիւնը չզորձեն։ Տգէտ գիւղացին հատաքարերու առաւար զանգուածները ջարդելով անոնք անսկներ միայն կրնայ չինել, իսկ գիտութեամբ օժտուած ճարտարապետը նոյն հատաքարէրէն հրաչալի համարեայ արժանի չէնքեր ու յիշատակարաններ կ'կառուցանէ։ Այս մանագիտութիւնն ալ, ինչպես միւս բոլոր մանագիտութիւնները, ձեռք կ'բերուի ներքնական հետազօտութեամբ մը կատարելով և նոյն գիտութեան սկզբունքը իւրացնելով։ Ահա՛ մեր հայկաբանութեան և ընդհանուր հայագիտութեան, և այս ուղղութեամբ՝ մեր նոր սերունդն ասանգացած քիչ քարկաւութիւնէ աւելի կարեւոր բան մ'ունի ուսանելիք—Հայ լեզուի օրէնքները գիտութեամբ ճշտուած, որոց միջոցով առաւել չատ բան կրնայ ընել լեզուին համար, քան թէ ամբողջ յայտնի հատուածոր քերականութիւններն ի բերան ուսանելով։

Այլ ևս ժամանակն է, սկսք կ'կարծենք, մտնալ մեր համայնապետական յաջակոտութիւնը, փոխենք մեր տեսակէտը, հետեւինք մնգմէ չատ աւելի զարգացած ազգերուն՝ օգտուելով անոնց ձեռքով պատրաստուած լեզուաբանութեան գիտութենէն, և այն ատեն վստահ կրնանք ըլլալ թէ օտարին ընել չկրցածը մենք պիտի յաջողինք ընել մեր լեզուին համար։

Կ'շար.

Ս. ԽԱՉԱՏԵԱՆ

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

ԱՐՀԵՍՏԻ ԽՆԴԻՐԸ

Վաղը, երբ Համբարձման Տօնին առթիւ ներկայ պիտի ըլլանք Մ. Ծակոբի արհեստական և ուսումնական բարիւներու հանդիսութեան, պիտի տեսնենք նաև այն բարերար դերը զոր Արհեստը կ'կատարէ կարօտ, անօթ ազգ մը մանաւանդ։ Մ. Ծակոբի Արհեստանոցն այս տարի կատարելութեան չրջանաւարտ, որք պիտի կրնան դնել երիտասարդ հասակի մէջ պատուաւորապէս ճարել իրենց ապրուստը, առանց ուրիշին օգնութեան սչքը ունենալու։ Բայց ասոր, Մ. Ծակոբի արհեստանոցը միայն է որ իր ականջներն այս կատարեալ կրթութեան կ'օժտէ, իրեն հարկ եղած վարպետներն ալ անոնցմէ առնել կարողանալու չափ, որովհետեւ բաներնիս էք։ անցեալ տարի ուրախութեամբ չիւեց թէ ամբողջ ուժերնիս կ'նուիրենք ճիւղին վարպետը նախկին աշկերտ մ'է։ Սանասարեան վարժարանի Արհեստանոցն այս կատարելութեան կարելի չեղաւ հասցնել, հակառակ իր տրամադրած չատ աշխատի ճոխ միջոցներուն։ Անցեալ տարի Մ. Ծակոբի կառագործական ճիւղին գեղեցիկ արտադրութիւններն աչքէ անցընելու առթիւ դիտել տուի այս գործագան։ Այն ատեն առարկուեցաւ թէ հոն առարկաներն հոն ալ կ'չինուին չատ չայող կերպով։ Այո՛, չատ գեղեցիկ արտադրութիւններ չատալ կուգան Սանասարեան արհեստանոցէն, թէև ո՛չ նոյն քանակութեամբ, որչափ Մ. Ծակոբի Արհեստանոցէն, բայց հոն, ո՛չ թէ արհեստաւոր աչքերն է որ չատալ կ'բերէ չինուած առարկան, տեղացը, գործարանը, եւն., այլ փոքրն ի քէ ոչ վարպետներ, կամ արհեստին հմուտ, և դարձեալ՝ գործէն առնուած օժանդակներ են որ չինած են Սանասարեան վարժարանին Արհեստանոցի արտադրութիւնն անուն նով ծանօթ առարկաները։ Բո՛ւն արհեստաւոր աչկերտն աշխատութեան չատ քիչ բաժին մ'ունի անոնց կերտուած գործին մէջ, չատ չատ, ներկելու, յղկելու աշխատութիւնը միայն կատարած է, կամ ոտք մը միայն անցուցած է ճախարակէ, երբ չինուածը տեղան մ'է։ Ագուցանելու, քանդակելու բոլոր աշխատութիւնք վարպետին կամ օժանդակին ձեռքով կ'կատարուին։ Ուստի ինչպէս չղնաղին և միանգամայն արհեստաւորին մէկ ճիւղին հետեւող աչկերտն երբեք ի վիճակի չըլլար ինքն իր միջոցներով յառաջ բերելու քիչ չատ աշխատելից գործ մը։ Ա՛յ աւելի տկար է կողպարարուհիի ճիւղը, որ դժբախտաբար կ'պակսի Ս. Ծակոբյ Որբանոցին մէջ։ Բայց չատ չայող կազմարար աչկերտներ կան Սանասարեանին մէջ, թէպետ այս ճիւղն չատուկ ուսուցման առարկայ չըլլար, բայց ասկէ կ'հետեւի թէ արհեստաւոր ողց ինչնաքաւութեան ոգին պէտք է գրգռել մանաւանդ, և աչկերտը լոկ երկրորդական աչխատութիւն ներու չսեպհականել։ Երբ աչկերտ մը կրնայ ինքն իրեն այնքան կազմաբարթութիւն սորվիլ, որ կարելի կ'ըլլայ ամենայն ապահովութեամբ անոր ձեռքն յանձնել արժէքաւոր գիրք մը՝ կազմելու համար, նոյն բանն ինչո՞ւ կարելի չըլլայ նաեւ ընել Արհեստանոցին մէջ, զոր օրինակ, ուղղոց փայտերով կատարելի աշխատութեանց համար, երբ չատուկ դասաւանդութիւն մը կայ մանաւանդ։ Ինչո՞ւ վախնալ թէ այդ սուղ փայտը կ'փճանայ անվարժին ձեռքին մէջ։

Անշուշտ լուրջ լուսադրիչը կայ, բայց կարելի չէ չկնորհաւորել Մ. Ծակոբի Արհեստանոցին հիմնադիչները, որ անձնուիրապէս կ'վարէ իր գործը, չարատեւ անոր բարգաւաճմանն աչխատելով, հետամուտ՝ նորանոր ճիւղեր ներմուծելով իր միջոցներուն չերեք սահմանին մէջ, ինչպէս այս տարի թիթեղագործութեան գործ մը ուսուց, և նոր մեքենաներով օժտեց կօկարանը, որ հասարակութեան պէտքերուն գոհացում տալու վիճակի մէջ պիտի դրուի մօտերս։

ՊԱՐՈՒՐ

ԿԱԼԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆՆ ՈՒ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

(ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ.)

Յարդ ո՛չ Անգլիոյ և ոչ ալ Եւրոպայի մէջ ատիճ ունեցած չէ մարդ մօտէն ուսումնասիրելու Անգլիոյ գահաւառանգ իշխանը, որ փառասէր չըլլալով հանդերձ ինքզինքին վրայ խօսցնելու արուեստակեալ հնարքներու հակառակորդ մ'է։ Ներանձնավիճակ կամ զգուշաւորութեան այդ առաքինութիւնն ընդառաջ է իր մէջ թէ ոչ իր փափկակազմութեան և խնամի մասածոզութեան արդիւնք, ո՛վ գիտէ։ Միայն թէ իր երիտասարդութեան, իր դաստիարակութեան և ուղևորութեանց մասին մեր գիտցածէն կ'հետեւցնենք թէ միջինէն չատ գարգ իմացականութիւն, նաւարի կանոնին և գործերուն զարապայման սէր և հոգեկան գոհունակութիւն պատճառող ամէն տեսակ ձեռնարկներու և գործերու բնածին փոյթ մ'ունի։ կալլէսի իշխանն հոգւով ու մարմնով նաւազ մ'է։ Նաւային առաջնակարգ սպաներ, որոնց քով ծառայած է իշխանը, բսան են թէ անգլիական նաւատորմին իր այժմու զարգացման մէջ չատ բան կ'պարտի անոր և իշխանին ծովակալի համառիթներէն չատ բան կ'սպասէ դեռ։ Բայց երբ Լօզանի մը, Նեյլզի մը կ'նիրհէ իր մէջ, ապագային առիթ պիտի ունենայ թնդանօթներու գոռումներուն մէջէն ցոյց տալու իր հանճարը։

կալլէսի իշխանն իտալ դաստիարակութիւն ս'առած է։ Տղայութեան տարիներն չատ ուժով էր, սքանչելի առողջութեան տէր և իր ծնողքն մշ մասին հոգ ընելու պատճառ չունէին բնաւ։ Իր հանգուցեալ երէց եղբօրմէն՝ Բլաքէնսի դուքսէն չատ աւելի զուարթասէր ըլլալով, իր ազատութեան տարիներն իրենց էր արքայական գերդաստանին տղայոց խաղերուն և զբաղմունքներուն հոգին։ Էտուարտ է. չատ հոգ կ'տանէր որ իր զաւկրները կարելի եղածին չափ պարզ ու անսեթեւեթ կրթութիւն և իր իշխան որդւոց պատանեկութեան կեանքը չատ քիչ կ'տարբերէր գաւառացի ազնուականաց որդւոց պարզ կեանքէն։ Լողալ, թիավարել, ձի հեծնել, քրիքէդ խաղալ, այս և նման ամէն ֆիզիքներուն չատ կանոնաւորութեամբ վարժութիւն տրուած է իրենց և երբ երկու եղբայրներն իբր նաւային ենթասպայ Պիլիպոս զրահաւորին մէջ չի Տարտանէլ, պաչոճի կոչուեցան, իրենց հայրն յատկապէս խնդրեց հրամաատրէն որ վանկութիւնը նաւուն միւս ենթասպաներուն հաւասար նկատէ և ըստ այնմ վարուի անոնց հետ. միակ բացառութիւնը սա էր որ, նաւուն մէջ երկոքեան զատ սենեակ մը կը նշանէին։ կալլէսի իշխանը դեռ 12 տարիքը լրացուցած չէր, երբ Կրինիչի Զինուոբական Արքայական Համալսարանը մտից քննութիւնն անցուց։

Արքայազուն իշխաններն առաջին անգամ ըլլալով Պլիպոնի վրայ յարաբերութեան մտան տարեկից ընկերներու հետ, և տարակոյս չկայ որ եթէ արտասովորին հրապոյրը չըլլար, այդ դպրոց— մարտանաւին ներքին կեանքը չատ գըժուար պիտի ըլլար իրենց՝ Սանտրինկէմի դիւրութեանց համար, երբ չատկէ ի զատ կենցաղէն եղբը։ Ա. ռաւօտուն ժամ 7ին պաղ չուրի մէջ լողանք — և միշտ ձորճ իշխանն էր որ դառաջինն կ'ցատկէր չուրին մէջ — աղօթք և նախաճաշ։ Ապա դասաւանութիւն մինչև կէս օրուան ճարի ժամուն, որմէ ետք 12½/ին. մէկ ժամ զաղար զոր խաղով կ'անցընէին. ապա դարձեալ երկու ժամ դասաւանութիւն, որմէ ետքը պտոյտ մինչև Սգօք Թէմինկ կամ խաղ մը։ Երեկոյին ժամ մը սերտողութիւն. ժամը 9ին երեկոյեան աղօթք և 9 ուկէսին, այսինքն կէս գիշերէն 2 ուկէս ժամ առաջ ննջել։

1879ին, մինչ կալլէսի իշխանը 15 տարեկան էր, երկու եղբայրներն իրենց առանձին անգամս ծովային մեծ ուղևորութեան սկսան, մինչեւ Անթիլիանց կղզիները։ Պարպատոսի մէջ չատ սիրուն դէպք մը պատահեցաւ։ Լուսցարար սեւաւորքի կիներ մեծարանքի ցոյց մ'ընելու համար իշխանազուններուն, նաւաւկներով պտոյտին մօտեցան բամբակէ կարմիր թաշկինակներ ճօճելով, որոնց վրայ կը փայլէին իշխանները պատկերները։ Ձորճ իշխանն ու իր եղբայրը սիրով ընդունեցին պատգամաւորութիւնը. սեւամորթ պառաւ մը բանաձոսութիւն մ'ընելով ըսաւ թէ ինքզինքը չատ չպատ կը զգայ խոհմտութիւնն ընդառաջ է իր մէջ թէ ոչ իր փափկակազմութեան է իսկական մտածոզութեան արդիւնք, ո՛վ գիտէ։ Միայն թէ իր երիտասարդութեան, իր դաստիարակութեան և ուղևորութեանց մասին մեր գիտցածէն կ'հետեւցնենք թէ միջինէն չատ գարգ իմացականութիւն, նաւարի կանոնին և գործերուն զարապայման սէր և հոգեկան գոհունակութիւն պատճառող ամէն տեսակ ձեռնարկներու և գործերու բնածին փոյթ մ'ունի։ կալլէսի իշխանն հոգւով ու մարմնով նաւազ մ'է։ Նաւային առաջնակարգ սպաներ, որոնց քով ծառայած է իշխանը, բսան են թէ անգլիական նաւատորմին իր այժմու զարգացման մէջ չատ բան կ'պարտի անոր և իշխանին ծովակալի համառիթներէն չատ բան կ'սպասէ դեռ։ Բայց երբ Լօզանի մը, Նեյլզի մը կ'նիրհէ իր մէջ, ապագային առիթ պիտի ունենայ թնդանօթներու գոռումներուն մէջէն ցոյց տալու իր հանճարը։

կալլէսի իշխանն իտալ դաստիարակութիւն ս'առած է։ Տղայութեան տարիներն չատ ուժով էր, սքանչելի առողջութեան տէր և իր ծնողքն մշ մասին հոգ ընելու պատճառ չունէին բնաւ։ Իր հանգուցեալ երէց եղբօրմէն՝ Բլաքէնսի դուքսէն չատ աւելի զուարթասէր ըլլալով, իր ազատութեան տարիներն իրենց էր արքայական գերդաստանին տղայոց խաղերուն և զբաղմունքներուն հոգին։ Էտուարտ է. չատ հոգ կ'տանէր որ իր զաւկրները կարելի եղածին չափ պարզ ու անսեթեւեթ կրթութիւն և իր իշխան որդւոց պատանեկութեան կեանքը չատ քիչ կ'տարբերէր գաւառացի ազնուականաց որդւոց պարզ կեանքէն։ Լողալ, թիավարել, ձի հեծնել, քրիքէդ խաղալ, այս և նման ամէն ֆիզիքներուն չատ կանոնաւորութեամբ վարժութիւն տրուած է իրենց և երբ երկու եղբայրներն իբր նաւային ենթասպայ Պիլիպոս զրահաւորին մէջ չի Տարտանէլ, պաչոճի կոչուեցան, իրենց հայրն յատկապէս խնդրեց հրամաատրէն որ վանկութիւնը նաւուն միւս ենթասպաներուն հաւասար նկատէ և ըստ այնմ վարուի անոնց հետ. միակ բացառութիւնը սա էր որ, նաւուն մէջ երկոքեան զատ սենեակ մը կը նշանէին։ կալլէսի իշխանը դեռ 12 տարիքը լրացուցած չէր, երբ Կրինիչի Զինուոբական Արքայական Համալսարանը մտից քննութիւնն անցուց։

Երկու իշխաններն ամբողջ տարի մը հետաձնացին իրենց հայրենիքէն. և վերադարձին ալ երեք ամսոյ չափ իրենց ծնողաց քով մնալէն ետք անոնց ծովային երկարատև նաւաշրջագրութեան մը սկսան, դէպ Ափրիկէ և Աւստրալիա, ուր տարի մը մնալէ ետք այցելեցին Ճաքոն, Չին, և Սիկկափուրի ճամբով՝ Սիլլան և Մուէզի կղզիքէն անցնելով գացին Եգիպտոս և Միջերկրական։

Երկու տարուան բացակայութենէ ետքը, Անգլիա դարձան և Պոթսմ Օսպորնի ծովամարզին մէջ խոստոհեց արքայական պալատին հանդէս։ Վիքտորիա թագուհին այդ նաւուն վրայ այցելից իր թոռներուն որ քիչ ետքը հաղորդուեցան։ Երկու իշխանները մէկ քանի չաբաթ արձակուրդ ետք, իրենց դաստուին հետ Զուիցերիա գացին, Լօզանի մէջ նաւաբեղադրելու համար Ֆրանսերէն լեզուն և ամրան, մինչև այն ատեն իրարմէ անբաժան ապրող եղբայրներն առանձին անգամ ըլլալով բաժնուեցան իրարմէ երկար ժամանակի մը համար։ Երեքը՝ Քլարենսի դուքսը՝ Քէմպրիճի համալսարանը գնաց, բայց ձորճ իշխանն ամբողջ սեր ունէր ծովու որ ծնողքը փոխանակ արգիլելու դինքն իր նախասիրութենէն, ընդհակառակն Թոյլ տուին որ ծովային ծառայութեան վարժուի. ուստի իշխանը մեծ եռանդով հետեւեցաւ այդ ճիւղին ու աստիճանաբար յառաջդիմեց։ Բայց ճչմարտութիւնն բսան ըլլալու համար պէտք է յաւելուլ թէ իր այն ատենի աստիճանի բարձրացումն արդիւնք էր միայն իր մեծ տաղանդին և անչողոջ կամքին։

1892 Յունուարին Իւլանտա ուղեւորեցան ատեն ժամատանդ քանուեցաւ և հարիւ ապաքինած էր երբ իրենց եղբայրը՝ Բլարենսի դուքսը՝ գէշ տեսակէն ինֆլուէնցայի մը բռնուեցաւ։ Այս բան չանկարծ մէկ հարուածով զգալի փոփոխում մը յառաջ բերաւ ձորճ իշխանին կեանքին վրայ, բայց իր կռմին, ինչպես նաև ծովու հմար ունեցած սէրը չխամրեցաւ իր մէջ։ Նաւային առին ռազմափորձերուն մասնակցելով մեծ ու խանդաղ գործունեութիւն մը ցոյց կուտար անոնց մէջ։ Իր ապագայ պարտաւորութեանց վրայ խորհելով, և համոզուած ըլլալով որ մարդ իր երկրին մէջ չի կրնար հիմնապէս սուրիլ գաղ մը պատասխանատուութիւն չունենալ, ուսոր վերարկուի մը պէս կ'տարածուէին իր ուսերուն վրայ։

Կալլէսի գահաժառանգ իշխանութենէն զերազանց գաստիարակութիւն ս'առած է, սքանչելապէս կ'խօսի գերմաներէն և ֆրանսերէն, դանդաղ ու տատիղը գերի վարած է իր մտածումներն տակ։ Շատ հասկերելի ու սիրուն ձայն ս'ունի, որ չատ մեծ խնամքով մարզուած է իտալացի վարպետի մը հսկողութեամբ։ Դահաժառանգ իշխանուհին չատ կ'սիրէ գիրքերը, իր նախասիրած գրագիտներն են Դիկինսըն, Բարլայլ և Եմէրսըն։ վիպագիրներուն մէջ ամէնէն աւելի չարգածն է Ջօրճ Էլիըտ. բայց իր գրադարանին մէջ առաջնակարգ տեղ մը տուած է նաև կէօթէի, Մօլիէռի, Տանդէի, Մաքօլիի և Ջոն Մօրլիի։ Հանրածանօթ են իր կարգասիրութիւնն ու ճշտապահութիւնը, տեսօրօք ուշադրութեամբ կը հետեւի իր ամուսնոյն պէս վերին աստիճանի ներանձնավիճակ և զգուշաւորութեամբ օժտուած է։ Այսու հանդերձ ի սկզբանէ ի վեր ժողովուրդին ուշադրութիւնն իր վրայ հրաւիրած և ազգին երեւակայութիւնն իրմով զբաղեցնելու չսկսած էր։ Իշխանութիւն մը չունի ըսելու թէ ինչ զգացմունքներ կ'ազդեն այնչափ գոց բերան չեն ըլլար, որպսի իշխանի մը չուքչիններ, և թերևս այս պատճառաւ է որ Անգլիոյ ապագայ թագուհւոյն անձնական նկարագիրը չատ աւելի ծանօթ եղած էր ժողովուրդին, քան թէ անոր ամուսնոյնը։ Եւ աւելի իր վաստակած ժողովրդականութեան ապագոյց կ'համարուի։

«Մէյ իշխանուհին» — ժողովուրդն այսպէս կ'անուանէր զայն — անզուգական գեղեցկութեամբ օժտուած ոսկեհեր գանգուրներով և ծաւի աչքերով աղջիկ մ'էր։ լուսանկարչներն ու գծագրիչներն անոր պատկերն հանելու ատեն կ'տարակուսէին իրենց յաղողութեան վրայ, զի չատ դժուար էր ճշտութեամբ օրինակել անոր դիմագիծերն որք վարկնական չատ բազմատիպ արտայայտութիւն մը ունէին։ Մերթ զուարթ, բայց խորհրդափանց, մերթ լուրջ և մտախոհ նայուածքն էր որ կ'երեւէր իր դէմքին վրայ։ Իր նկատած, ճշմարիտ անգլիական գեղեցկութեան տիպար էր, մեծ ու նուրբ հասակ, հմայալի մոյնք, փառաւոր մազեր և չնորհագեղ նիստ ու կացք։ Շատ սէր ունէր բացօթեայ խաղերու, և չատ յաղոգակ էր լաւ պէնիի գնդախաղին մէջ։ Ձիուն վրայ ճշմարիտ ամազօն մ'էր։ Ինքն ալ իր ամուսնոյն պէս զուարթ բնաւորութիւն մ'ունէր, և «նաւակ» խաղերէն աւելի կ'սիրէր ցնծալիր և ազնիւառ խաղերը, և չատ անգամ իր վազդուքի թմբին մէջ, արծաթի սլաքի մը չուրջ փաթթուած ու պրկուած ճոխ վարսերն չանգրուածով և քարերը կ'չարունակէին տեղ տեղ նաւակային չուրջը։

EDWARD BULVER, LORD LYTTON
(The last days of Pompeii.)
(Շար.)

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի

ԼՕՐԴ ԼԻՏՏՕՆ (76)

ԲՈՄԲԷԻԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

ՎԷՊ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ՄԱՍՆ ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ

Թ.—«ՀԱՍԵԱ՛Լ Է ԺԱՄ»

Կլաւքոս, ցնծալից և միանգամայն սարսափահար լճեւերուն մէջ առաւ Իտան և սկսաւ վազել, բայց թանձր մուխ մը հետզհետէ ծածկած էր քաղաքը, սև վարագոյրի մը պէս և ի տես այս արգելքին, չկրցաւ առաջ երթալ և յուսահատ աչքերն ուղղեց լերան։

Նոյն միջոցին, անոր գաւաթէն դուրս կ'ժայթքէր գարգմանակի ձեւով բոց մը, որ անդադարելի չառաչիւնով մը բոլորտիքը կ'տարածէր կրակի կայտեր։ Հեղձուցիչ ծուխ մը լեցուց երկինքը, երկիրն ու ծովը։ Ցնտոյ, մոխիրի կոյտեր չայոցերնին իրարու, անդադար և հետզհետէ առաւ՝ գժոխային կատաղութեամբ մը ինկնելով փողոցներուն վրայ։

Այժտիը կ'բաւէր արդէն։ Կլաւքոս, ձարահատ, ֆօռումի մէկ փլած սիւնին տակ պահուըտեցաւ և հոն, Իտան գրկին մէջ մահուան սպասեց։

Նիտիա, ի զուր փնտռած էր զիրենք, իր կոչերն անպատասխանի մնացեր էին ամբոխին մէջ։ Կրկին վերադարձաւ այն վայրն ուր Կլաւքոսէն զատուեր էր, բայց հոն ոչ ոք գտնելով, յուսահատօքէն ըսկսաւ հարցափորձել բոլոր փախստականներն առ հասարակ։ Մէկը չկար իր վրայ արգահատող, անձնապաստութիւնը կ'տիրապետէր ամբոխին մէջ որ ոչ ասուածներ կ'ճանչար ալ, ո՛չ իր տէրը, ո՛չ բարեկամն ու ո՛չ ծնողքը։ Փնտռելէ յոգնած, Նիտիա դէպի ծովեզերքն ուղղուեցաւ, յուսալով հոն գտնել զանոնք։

Հէգ աղջկան քաջութիւնը չափ չունէր։ Ամբոխին մէջ, ասոր անոր կ'դարնուէր, բայց ամէն վտանգ աչքին առած, կ'յառաջանար միշտ, երբ կանակոր խաւարի մը քովէն անցած միջոցին, մէկու մը զարնուեցաւ ուժգին և վար ինկաւ։

—Ծանուն Բագոսի, մեր թեսալուհին է եղեր, գոչեց մէկը։ Ոտքի ելիր, Նիտիա, և մեզի հետ եկուր.. վիրաւորուած չըլլա՞ս, չէ, ուրեմն չուտ ըրէ, ծովափ երթանք։

—Ո՛վ Սալուսթ, ճանչցայ ձայնդ, փա՛ռք աստուածներուն, Կլաւքոսը տեսա՞ր, ըսէ։

—Ջահեայ, մինչեւ հիմա հեռացած ըլլալու է քաղաքէն. վատա՛ եղիր, աստուածները զայն կրակին մէջ այրելու համար չէ որ որ ազատեցին ասիճէն։

Եւ Սալուսթ Նիտիան ձեռքէն բռնած կ'տանէր, առանց կարեւորութիւն տալու անոր ընդդիմութեան։

«Կլաւքոս, Կլաւքոս», հրաբուխին աղմկին որոտումին մէջ, Նիտիա կ'կրկնէր այս անունն որ իր սրտին վրայ նուագի մը չափ կ'ազդէր։

Սալուսթ և իր խումբն հասած էին նաւահանգիստ առաջնորդող փողոցին մէջ, երբ պատահեցաւ այն ահարկու պայթումին ու երկրաշարժն որուն Արբակէս դոհ գացած էր։

Ամբոխը խելայեղ, կ'վազվըռտէր առանց ուղղութեան, փախուստի ճամբայ մը փընտռելով։

Ծովը քաշուած էր եզերքներէն և ալիքները, դիւային պար մը կ'ձեւացնէին, իսկ հրաբուխէն եկած քարի ահագին կոյտերը կ'իյնային ջուրին մէջ խուլ աղմուկ մը հանելով։

Շատ մարդ եկած էր հոն, ծովուն մէջ ապաստան մը գտնելու յոյսով, բայց ծովը ցամաքէն աւելի սոսկալի վայր մ'եղած էր։

Սառիկեան գպրոցի վարդապետներէն մին, երկայն մօրուքով ծերունի մը, գոչեց. «Երկիրս կրակէն պիտի կործանի, այս է եպիկուրեան և աստիկեան վարդապետութիւնը, հասե՛լ է ժամ»։

—«Հասե՛լ է ժամ», պատասխանեց բառոր և հանդիսաւոր ձայն մը։

Նայուածքներն ուղղուեցան Օլինթոսի, որ, քրիստոնեայ խումբէ մը պաշարուած, կ'ճառախօսէր Ապողոնի նուիրեալ յունական հին մեհեանի մը ուրեմներուն վրայ։

Ձիշտ այդ միջոցին էր որ Սալուսթ վրայ հասած էր և հրաբուխի մեծ պայթումը տեղի կ'ունենար, սոսկումն դեղնած և դողդոջուն ամբոխին վրայ սփռելով իր լուսատու պայծառութիւնը։ Օ՜հ, անմոռանալի տեսքն այդ դիւահար դէմքերուն, օ՜հ, սոսկումով լեցուն այդ աչքերուն արտայայտութիւնը, ապրելու տարմադիր մարմիններուն այդ գալարումները, երբե՛ք, երբեք նմանօրինակ տեսարան մը տեղի չպիտի ունենայ վերջին Դատաստանին օրն իսկ։ Օլինթոս, ձեռքերը բարձրացուցած և ճակատը լուսավառ, կ'իյնար այդ ամբոխին վրայ, գուշակի մը չարագուշակ ձայնով կրկնելով լուսթեան մէջ. «հասե՛լ է ժամ»։

Բոմբէյի նորադարձ Քրիստոնեաները, միաբերան կ'մրմնջէին հեռուստ և տխուր արձագանգի մը պէս «հասե՛լ է ժամ»։

Բայց իրենց մօտէն, վայրենի մանչուկ մը բարձրացաւ և վազեն որ ամիփիթատրոնէն փախած էր, ցասկեց յանկարծ այս մարդկային ամբոխին մէջ որ իսկոյն մէկ կողմ քաշուեցաւ ճամբայ տալու համար կնդանիին։

Նոյն վայրկեանին նոր դղրդիւն մ'ալ տեղի ունեցաւ և խաւարը տիրեց գործեցաւ աւտուրապէս։

Արբակէսի ծառաները, անոր գանձերը ձեռքերնին, եկան միացան խումբին։ Մինակ չմ կը կ'մնար և անոր լոյսովը Սօսի ճանչցաւ Նիտիան։

—Ի՞նչ բանի կ'ծառայէ ա՛լ ազատութիւնդ, բսաւ տտրուկը։

—Աւելիս հարցնելուդ, կրնա՞ս ըսել ինծի թէ ո՛ւր կ'գտնուի Կլաւքոսը։

—Վայրկեան մ'առաջ տեսայ զինքը։

—Աստուած հետդ ըլլայ, ո՛ւր տեսար զայն։

—Ֆորումի դրան առջեւ, կամ մնուած կամ հոգեվարք վիճակի մէջ, միանալու համար Արբակէսի որ ոչ ետս է։

Առանց բառ մ'արտասանելու, Նիտիա ձեղքեց ամբոխն և վազելով հասաւ Ֆորումի առջեւ, ծուկցաւ, ձեռքերը խարխափելով, Կլաւքոսը փնտռեցին։

—Կլա՛ւքոս, Կլա՛ւքոս։

—Ո՛վ է զիս կանչողը, հարցուց Անթեռնային։

—Ես եմ, Կլաւքոս, ոտքի ելիր, ձեռքէս բռնէ և հետեւէ ինծի։

Կլաւքոս, չուարած, ոտքի ելեր էր։

—Նիտիա, դո՞ւն ես նորէն, բան մը չպատահե

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

չատ գնահատելի հաւաստիք մը կ՚կազմէ, որ եթէ համազօր սատար մը կուգայ կը միանայ բոլոր այն հաւաստիքներուն՝ ոռոգմով ամէնուրեք ձգտում կայ Եւրոպական ցամաքին հանդարտ և օգտակար զարգացում մը ապահովելու։ Ճիշտ այս միեւնոյն ձգտումներով է որ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ գոյացաւ այն համաձայնութիւնն որուն արդիւնքն եղաւ վճռել նիւթ եղած բազմաթիւ խնդիրներու լուծումը, և որ եթէ նոր օղակ մը կ՚ներկայանայ Եւրոպական Պետութեանց խաղաղասիրական միացումին աւելի սերտիւ զօդելու սահմանուած կարգադրութեանց շղթային։

«Մինչ մերձակայ երկիրներու մէջ այս ուրախառիթ իրողութիւնները կ՚հաստատենք, Մայր. Արեւելքի մէջ կացութիւնն տակաւ կ՚մթագնի։ Շահու չատ խորին հակառակութիւններ պատճառ եղած են պայքարի մը, յոյժ ցաւալի ո՛չ միայն մարդկութեան տեսակէտով, այլ և ընդհանուր վնասի տեսակէտով, որ կրնայ յառաջ գալ անկէ, մանաւանդ իր տեւողութեան պատճառաւ զոր կարելի չէ այժմէն գուշակել, վասն զոր պիտի զգան նոյն իսկ պայքարին ուղղակի չմասնակցողները, որովհետեւ սասնկ երկարատեւ վէճերուն ստեղծած յարաճուն անապահովութեան վրայ կուգայ կ՚աւելնայ վաճառականութեան մէջ անխուսափելի կայունութիւն մը, որ աւելի զգալի կ՚դառնայ պատերազմիկներուն կողմէ «պատերազմական մաքսանենգութիւն» բացատրութեան տրուած անսովոր նշանակութեամբ, ինչ որ միջազգային վաճառականութեան վրայ այնպիսի ազդեցութիւն մը կ՚ունենայ որ ոչ նուազ իրաւամբ կարելի է հարցնել թէ օգտակար չէ՞ աշխարհային անհետացնել ամէն կողմէ զգացուած այս անպատեհութիւնը, Պետութեանց փոխադարձ համաձայնութեամբ հաստատելի կարգ մը հիմերու վրայ։ Այս գործը սակայն աւելի պատեհ առիթի մը հարկ է վերապահել։

«Գալով այս պատերազմին մէջ Աւստրեւհոնգարիոյ բռնելիք ընթացքին, յայտնի է թէ իր բացարձակ չէզոքութիւնը հռչակեց, որուն ճշտիւ պահպանումին իր յարատեւ ջանքերուն առարկան պիտի ըլլայ։ Այսօրինակ ընթացք մը բռնած են նաև բոլոր Տէրութիւնք, այնպէս որ որչափ կ՚ներէ մարդկային հեռատեսութիւնը գուշակել, հիմակուընէ իսկ կարելի է վստահիլ որ կռիւը պիտի սահմանափակուի և ուրիշ վտանգաւոր կնճռոտութիւններ պիտի չունենայ իբր հետեւանք։»

Կոլուխովսքի կոմս ի վերջոյ խօսեցաւ երկրին առեւտրական քաղաքականութեան վրայ, յայտնեց սկսուած կամ սկսուելիք բանակցութիւնները՝ օտար երկիրներու հետ առեւտրական պայմանագրութիւններ կնքելու համար, մանաւանդ Գերմանիոյ և Իտալիոյ հետ, և վստահութիւն յայտնեց այս գործին վերջնական ելքին վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Սէօյիւտ գաւառակին (Խիւտավէնտիկեար) Գայմագամ անուանուեցաւ Ավլոնիայի նախորդ Գայմագամ Էմին Բաշիտ էֆէնտի։

Նալլըհանի (Էնկիւրի) Գայմագամ անուանուեցաւ Գարա—Աղաճի (Գոնիա) Գայմագամ Նազմի էֆ., որուն յաջորդեց Շիրանի Գայմագամ Ալի Րիզա էֆ.։

—Սանդյէքի ատրձան տրուեցաւ Տրապիզոնի նախագահ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Մուսմէր պէյի։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ.— Շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, օսմ. նաւատորմը տակաւ կ՚զօրանայ։ Մէկ կողմէ եւրոպական ու ամերիկեան նաւարաններու նոր զրահաւորներ, յածանաւեր և թորփիլաձողածներ կ՚յանձնարարուին, և միւս կողմէ արդէն գտնուած մարտանաւերը կ՚նորոգուին օսմ. նաւարանին մէջ, կարող ճարտարագէտներու և գործաւորներու ձեռամբ։ Կայսերական նոր Իրատէ մը կ՚հրամայէ առաջնակարգ երկու նոր զրահաւորներ ևս յանձնարարել եւրոպական գործարաններու։ Ծովային նախարար Ճէլալ փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը այժմ կ՚քննէ նոյն զրահաւորներուն յատակագծերը, անոնց մէջէն ընտրութիւն մ՚ընելու համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պարսկական դեսպան Իշխան Միրզա Րիզա Տանիշ Խան երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Յունաց Պատրիարք Տ. Եօաքիմ Գ. երէկ տեսակցութիւն մ՚ունեցաւ Ներքին գործոց Բարձր. Նախարարին հետ։

—Պուլկար գործակատար Նաչէվիչ էֆ. երէկ Պետական Խորհրդոյ նախագահ Բարձր. Սայիտ փաշայի, և Պուլկարաց Եկզարք Տ. Եօսիֆ Եպարքոսական խորհրդական Թէվֆիգ փաշայի հետ տեսակցութիւններ ունեցան։

—Գերման դեսպան Պարոն Մարշալ ֆօն Պիպէրշդայն երէկ առաւօտ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի ապարանքն երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ կուսակալութիւնը խնդրած է Բ. Դռնէն, որպէս զի Օսմ. Պանքան Տիարպէքիրի մէջ ևս մասնաճիւղ մը հաստատէ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Կարոլ Թագաւորն իր զբօսանաւով պտոյտ մը կ՚կատարէ Դանուբի մէջ։ Ճուրճէվոյի առջեւ գտնուած միջոցին, զբօսանաւին մէջ հացկերոյթ մը տուեր է, որուն հրաւիրեր է նաև տեղւոյն օսմ. հիւպատոս Էմին պէյը։ Ն. Վեհափառութիւնն այս առթիւ մեծ համակրանօք խօսեր է Վեհ. Սուլթանին և Կայսերական Կառավարութեան վրայ։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Խառն Ժողովն այսօր համագումար նիստ մը պիտի գումարէ։ Սինոդն իր երէկուան նստին մէջ ի նկատ առաւ Մանասդըրի յոյն մետրապոլտին երկու նամակները։

—Պուլգրէյի նախորդ Ուլահ մետրապոլիտ Տ. Կեննատիոս, որ վերջերս Մանասդըրի նահանգին զանազան գիւղերն այցելած էր, անցեալ օր Մանասդըրէ մեկներ է, Պուլգրէյ վերադառնալու համար, կ՚ըսէ Սապահ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ պաշտօնարանը, Կայսերական նահանգներուն մէջ հարկատուներու վրայ անգանձելի մնացած տուրքերուն մէկ ընդարձակ վիճակացոյցը պատրաստելով, Բ. Դրան մատոյց։

ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՍԱԿԱՑՈՅՑԸ.—Դեղարաններու քննիչ Թահիր պէյի նախագահութեամբ երեք դեղագործներէ յանձնաժողով մը կազմուած էր, միօրինակ սակացոյց մը պատրաստելու համար, որ պարտաւորիչ կերպով պիտի գործադրուի։ Յանձնաժողովն իր պաշտօնն աւարտած ըլլալով, պատրաստած սակացոյցը մատոյց քաղաքային Բժշկական Ժողովին։ Սոյն սակացոյցը Բժշկական Ժողովին և Պետական Խորհուրդին կողմէ քննուելէ վերջ, Կայսերական վաւերացման պիտի մատուցուի։

ՍՊԱՆԻՈՅ Ալֆօնսօ ԺԳ. Թագաւորին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, սպանիական դեսպան Քամբօսակրատօ մարքիզն ընդունելութիւն մը կատարեց դեսպանատան մէջ։ Դեսպանատանց պահականերն երէկ դրօշազարդուած էին ի պատիւ այս տարեդարձին։

—Արտաքին գործոց արարողապետի օգնական Ապտիւրրէզագ պէյ երէկ սպանիական դեսպանատունն երթալով, Վեհ. Կայսեր շնորհաւորութիւններն յայտնեց դեսպանին։

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ.— Այվաճըք գիւղաքաղաքին մէջ, Բէմդէրի գետին կողմը, Մայիս 13էն մինչեւ 17 տօնավաճառ մը պիտի բացուի։

ՄԷՎԼՈՒՏԻ տօնին ի պատիւ, կեդրոնական բանտէն ազատ պիտի արձակուին այն բանտարկեալներն, որք իրենց պատժոյն երկու երրորդ մասն արդէն քաշած են։

ԻԶՄԻՐԷ կ՚գրեն թէ Սամոսի նախորդ իշխան Մավրոյէնի պէյ անցեալ Բշ. օր Սամոսէ Իզմիր հասնող աւստրեան շոգենաւին մէջ կ՚գտնուէր։

ՄՐՐԻԿ ԵՒ ԿԱՐԿՈՒՏ.—Սելանիկէ կը ծանուցուի թէ անցեալ Եշ. օր Մանասդըրի մէջ և շրջակայքը, բուռն մրրիկ մը ծագելով, կաղնին խոշորութեամբ կարկուտ տեղացեր, և մեծ վնասներ պատճառեր է ցանքերուն։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Ապրիլ 27ին Եաննայի և Բրէվէզայի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են աւելի կամ պակաս սաստկութեամբ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Տինարի Սալը Փարալը Աչըրէգէն Արապ Մուսդաֆա 5 հոգիէ բաղկացած աւազակախումբ մը կազմելով, սկսած էր ապօրինութիւններ գործել։ Սանտըգլըյի, Տինարի և Գարա—Աղաճի իշխանութիւնք ոստիկան զինուորներ ղրկած էին աւազակախումբին հետեւէն։ Չէբալու (Տինար) գիւղին արօտավայրին մէջ տեղի ունեցած ընդհարման մը միջոցին աւազակներէն մին՝ Շահին օղլու Շահին՝ ձերբակալուեր է, իսկ պարագլուխ Արապ Մուսդաֆա, սորունքն վիրաւորուելով հանդերձ, յաջողեր է փախչիլ իր միւս ընկերներուն հետ, և այժմ կ՚հալածուի։

ՍԵՐԳ ԴԵՍՊԱՆ Մ. Սիմիչ նորէն հիւանդացեր է։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան զինուորական կցորդ Զօր. Բալնին, որ Սելանիկ գացած էր, երէկ Պոլիս վերադարձաւ։

ՍՎԱՃԻ նահանգին ելմտական քննիչ Իսմայիլ Րայիֆ էֆ., Կայսերական Իրատէով, հանգստեան կոչուեցաւ։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Րումէլիի նահանգներու պուլկար բնակիչներէն անոնք որ Արեւելեան Րումէլի և Պուլկարիա փախած էին, իրենց գիւղերը վերադառնալու արտօնուած ըլլալով, վերջերս գրեթէ ամբողջովին վերադարձած և իրենց գիւղերուն մէջ վերահաստատուած են։ Կայսերական կառավարութիւնը դրամական նպաստներ կ՚բաշխէ վերադարձողներուն։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ կանոնագրին մէջ մտուած փոփոխութիւնք, որուն գործադրման Կայսերական Իրատէն ելած է, ինչպէս երէկ ծանուցինք, Համբային Պարտուց Վարչութեան յատկացեալ դրօշմատուրքերու հասոյթին կ՚վերաբերին, իսկ Զինուորական սպառազինութեանց, Հիճազի երկաթուղիին և Իսլամ գաղթականաց զետեղման յատկացեալ դրօշմատուրքերը նոյնութեամբ պահուած են։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ.—Կայսերական Իրատէ մը կ՚հրամայէ գործադրել չերամաբուծական նոր կանոնագիրը, զոր Համբային Պարտուց Վարչութիւնը պատրաստած էր։ Այս կանոնագիր Պետական Խորհուրդին ու Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ քննուելէ վերջ, Կայսերական վաւերացման մատուցուած էր։

ԿԱՅՍ. ՆԵՐՈՒՄ.—Կիւմիւլճինայի մէջ սպանութեան մը պատճառաւ բանտարկուած Մէհրեան՝ Կայսերական ներման արժանացաւ հիւանդութեանը պատճառաւ։

ԻԶՄԻՐԻ ՀԵԼԼԷՆ ԸՆԴՀ. ՀԻՒՊԱՏՈՍԸ.—Աթէնքի լրագիրները կ՚ծանուցանեն թէ Երուսաղէմի հելլէն ընդհ. հիւպատոս Մ. Ալեքսանդր Վէբուլօ նոյն պաշտօնով Իզմիր պիտի փոխադրուի։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց Վարչութեան մասնագէտ խորհրդական և Պրուսայի չերամաբուծական վարժարանի Տնօրէն Գէորգ էֆ. Թորգոմեան երէկ Պրուսա գնաց։

ԳԱՎԱԼԱՅԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Գավալայի հրդեհին վրայ առնուած նորագոյն տեղեկութեանց նայելով, այրած են քաղաքին Թատրոնը, ծխախոտի և գաղթաբերքի քանի մը խոշոր մթերանոցներ։ Ինչեան ապահովագրական ընկ.եան կրած վնասը 3000 ոսկիի կ՚համի։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.—Եղանակին առեւտրական լուրերը նպաստաւոր են առ այժմ։ Փոքր Ասիոյ մէջ անձրեւները ժամանակին եկած են և կուգան։ Ընդհանուր կացութիւնը նպաստաւոր է առեւտրական գործերու վերաբացման։ Անատոլի նահանգին մէջ քանի տարի է երաշտութիւն կար, այս տարի չատ յաջող պիտի ըլլայ։ Նմանապէս Դոնեայի, Պրուսայի և Նիկոմիդիոյ կողմերէն լաւ լուրեր կան, և չերամն ալ ամէնուրեք նպաստաւոր կ՚երթայ։

ՈՃԻՐ.— Սկիւտար, Տօղանճըլարի բնակիչներէն Մուսթաֆա՝ իր կնոջ հետ՝ դանակով ու բիրով ծեծեր ու վիրաւորեր է մածնավաճառ Ահմէտ աղան։ Երկայնաթաթիկ ամոլը ձերբակալուեցաւ։

ԾՈՎՈՒ ԱՐԿԱԾ.— Քարիւղի վաճառական Մ. Ավրամբոէսի 8 թիւ քարիւղաբարձ տուպան, երէկ, Եէնի Գաբու գացած պահուն, Սիրքէճիի առջեւ զարնուեցաւ Նուրի անուն Թուրքի մը նաւակին, որ ընկղմեցաւ. Նաւավարն ազատուեցաւ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Կրօնական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ.ի։ Ներկայ էին Տ. Վահրամ արքեպս. Մանկունի, Տ. Գաբրիէլ եպսկ. և Սամաթեան, Սեթեան և Շահպազեան աւագ քհնյ.ները։—Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքն հեռագրաւ ծանուցած էր թէ Ս. Յակոբեանց վանքի միաբաններէն Ղուկաս Վրդ. Յովհաննէսեանը կարգալուծ ըրած է իր եկեղեցական անպատշաճ վարմանցն համար։ Ժողովը կարդաց այս հեռագիրն և որոշեց լրագրաց մէջ հրատարակել տալ յօրինակ այլոց։ — Պարտիզակցի Տ. Վահան Վրդ. Տէր Մինասեան «Նոր Քրիստոնէական» անուամբ դասագիրք մը պատրաստած և ղրկած էր Ժողովին ի վաւերացումն։ Ժողովն այժմ դատեց նոյն դասագիրքը Տէր Մկրեան Յովհաննէս աւագ քհնյ.ի նախաքննութեան յանձնել։ — Սօֆիայի Տ. Յովհան աւագ քհնյ. Մանդակունի յայտնելով թէ տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը դրամական անձկութեան պատճառաւ զինքը դադրեցուցած էր պաշտօնէ, այլուր պաշտօնավարելու արտօնութիւն խնդրած էր։ Ժողովն որոշեց գրել թէ՝ Սօֆիայի Թաղ. Խորհուրդին և թէ յիշեալ քհնյ.ին, որ հոգեւոր իշխանութեան կ՚պատկանի եկեղեցականի մը անուանումը կամ հրաժարեցումը, և ոչ թէ Թաղ. Խորհրդոյ իրաւասութեան։ — Կուտինայի Առաջնորդական Տեղապահ Աղաւնունի Տ. Մկրտիչ Ծ. Վ. տեղեկագրելով թէ Աֆիոն Գարահիսարի քահանաներէն Տ. Գէորգ և Տ. Յարութիւն՝ ծերութեան պատճառաւ Ս. Պատարագ մատուցանելէ դադրած էին, կ՚հարցնէր թէ անոնք նիւթապէս քահանայական ինչ իրաւունքներ կրնան ստանալ։ Ժողովն հարկ համարեց պատասխանել թէ Ս. Պատարագի ժամուց տալ կանոն չէ ցորչափ չեն պատարագեր, իսկ գանձանակի հասասար բաժին կրնան ստանալ, եթէ ծուխեր ունին կրնան փոխանորդով հովուել և արդիւնքին մէկ չորրորդն ստանալ։ — Պատրիարքարանէ ուղղուած հարցման մը վրայ Ադրիանուպոլսոյ առաջնորդական Տեղապահ Տ. Արսէն Ա. քհնյ. Դերձակեան կ՚տեղեկագրէր թէ քաղաքին Ս. Թորոս և Ս. Կարապետ եկեղեցիներու հինգ քահանաները մէկ խումբ կ՚նկատուին և մէկ աւագերեց ունին, և թէ հիմա առանց աւագերեցի կ՚մնայ եկեղեցին՝ վախճանմամբ աւագերէց Տ. Մկրտիչ քհնյ. Պասմաճեանի։ Ժողովն որոշեց աւագերէցութիւնն յանձնել Տ. Արսէն Ա. քհնյ.ի իբրեւ Վիճակին Տեղապահին։ — Տ. Տիմոթէոս եպս. ըստ հրաւիրանաց ներկայացած ըլլալով, Ժողովն ուզեց հասկնալ իր տրամադրութիւնները թէ իր վիճակին բարեկարգման համար ի՛նչ կ՚խորհի։ Տ. Տիմոթէոս եպս. փափաք յայտնեց թէ ժամանակ մը վերջ կ՚ուզէ երթալ Ս. Էջմիածին և կամ Երուսաղէմ։ Որոշուեցաւ իր փափաքն իրագործել և ըստ այնմ հարկ եղածը տնօրինել։ — Տիարպէքիրի առաջնորդ Տ. Եղիկէ Ծ. Վ. յայտագրելով թէ Արղընիի վանքին մատակարարութեան մասին հիմնական կարգադրութիւն մ՚ըլլալու համար, իր բացարձակ իրաւասութեան պէտք է յանձնուի նոյն վանքին մատակարարութիւնը, Ժողովն ըստ այնմ հաւանեցաւ։ — Լեւոն Սարկաւագ խնդրած ըլլալով որ Ամասիոյ առաջնորդին տրամադրութեան ներքեւ պաշտօնավարէ, Ժողովն որոշեց գրել առաջնորդ Տ. Արիստակէս եպս.ի՝ որպէս զի վանքի մը մէջ պահէ յիշեալ սարկաւագը։ — Տ. Մարկոս Վրդ. Գարագաշեան ծանուցանելով թէ Սթենիայի եկեղեցւոյ քարոզչութենէն հրաժարած է, ուրիշ կարեւոր պաշտօն մը կ՚խնդրէր։ Ժողովը փոխանորդարանին յանձնեց յիշեալ վարդապետին խնդրոյն նկատառումը։ — Ժողովն ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ ամուսնական և այլ խնդիրներով։

—Նոր Ջուղայեցի Պրն. Աւետիք Ն. Կրետեան 12 տարիէ ի վեր կ՚գտնուէր Ճավայի Սմրնան կղզին։ Մի քանի ամիս առաջ կ՚որոշէ Պարսկաստան դառնալ իր մայրն ու ազգականները տեսնելու, և Եւրոպայի ճամբով դառնալու համար, Լոնտոն և Մանչեստըր կ՚երթայ։ Ս. Ծնունդն Հոլանտա կ՚անցընէ։ Այն տեղէն կրկին Լոնտոն կ՚դառնար, երբ ծով կ՚իյնայ ու կը խեղդուի։ Պատճառն յայտնի չէ։ Ճավայի մէջ չմեկնած օրինաւոր կտակ ըրած էր, զոր հոլանտական կառավարութիւնը ճանչցած է, և որով խեղճն իր հարստութեան մէկ չորրորդ մասը կ՚թողու Նոր Ջուղայի ազգային դպրոցներուն, և երեք չորրորդն իր մօր, որոյ մէկ հատիկ զաւակն էր։ Ճավայի մէջ ունէր 2—3,000 լիրա հնչուն դրամ, մէկ տուն և մէկ այգի ամարանոցով։

—Տրապիզոնի գաւառային վարչութիւնը լրագիրներու մէջ կարդացած ըլլալով որ Բաբերդի Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Արիստակէս Վրդ. Խաչատուրեան Տրապիզոնի պիտի փոխադրուի նոյն պաշտօնով, Պատրիարքարան ուղղած գրով մը ցաւ կ՚յայտնէ սոյն անուանման համար, և կ՚խնդրէ որ աւելի կարող եկեղեցական մը ղրկուի, ըստ որում կարող ու զարգացեալ եկեղեցական մը միայն կրնայ հովուել Տրապիզոնի Վիճակը։

—Վանէն կ՚գրեն Ժղ Ապր. 19 Բեւ—ն.— «Քաղաքամիջի Ս. Վարդան եկեղեցւոյն թաղականութիւնը՝ հակառակ Ազգ. Պատրիարքարանի ազդարարութեանց, նոյն եկեղեցին վերաբերեալ զոյգ մը չատ հին գորգեակները (սէճատէ) և կարեւոր հնութիւն եղող զոյգ մը աշտանակներ ծախեց Կեառապցի [illegible]ներու։ Յիշեալ աշտանակները սովորական ձեւերէն տարբեր ձև մ՚ունէին [illegible] գիրերու նմանող գրուածներ և մեհենականներ կ՚կրէին, նոյն գործակալներուն հետ ծախեցին 20 լիրայի։ Մեսրոպեան տառերով խոշորագիր Աւետարանի մը համար ալ սակարկութեան մտան յիշեալներուն հետ, բայց դեռ յաջողած չեն ծախելու, որք 30 լիրա արժեցուցած էին, գուցէ օր մը այս ալ ծախելու յաջողին։ Այս Աւետարանն անուանօթ գրիչէ մը գրուած է «ի թուին ՌՀԳ (1224) ի վանս Խորանչատայ...», որուն մէջ նոյն վանուց չինողին և առաջնորդին, հռչակաւոր վանական վարդապետին, ձեռագիր մէկ յիշատակարանն ալ կ՚գտնուի։ Զարմանալին այն է որ նոյն իսկ մեր տեղապահ սրբազանն անոնց ծախուելէն վերջ կ՚իմանայ խնդիրը։

«—Լիմ անապատայ ձգնազգեաց և հարիւրամեայ փոխ—վանահայրը, Թադէոս Ծ. Վրդ.ը, որ յանցելումն քանիցս առաջնորդական տեղապահ ալ եղած է Վանայ, հոգեվարք ըլլալուն համար մեր տեղապահ Տ. Սահակ Եպս. հոն փութաց։

«—Պատրիարքական ազդարարութեամբ տեղւոյս Առաջնորդարանին կողմէ Պոլսեցի Արսէն Ծ. Վրդ. Գէորգեանը՝ Աղերդի Ս. Կոմոնոս վանքը ղրկուած էր իբրեւ վանահայր. սա չկրնալով դիմանալ աղքատութեան, նորէն Վան դարձաւ թափթփած վիճակով մը։ Կարմրուորայ վանուց նոր հոգաբարձութիւնը զայն նորէն Կարմրուորի մէջ զետեղեց ցնոր տնօրինութիւն, փոխանակ Զատոյեան Դանիէլ Վրդ.ի զոր արժան չդատեց հոն տանելու։ Այս նոր հոգաբարձութիւնն որ կ՚բաղկանայ գործունեայ անդամներէ, սկսած է նոր կարգադրութիւններ ընել և մտադիր է քանի տղաքներ ալ հաւաքել վանքին մէջ։

«—Աղթամարայ Տեղապահ Տ. Սրբէն Ծ. Վրդ. Մարգարեան Նարեկայ վանուց մէջ սկսած է նոր շինութիւններ ընել տեղւոյն խարխուլ շէնքերը նորոգելով, ասկ ինքնուրոյն կարողութեան վստահած։ Նոյն վանքի եկեղեցին ու կաթողիկէներն խարխլած ըլլալով, փլչելու վտանգ կ՚սպառնան, բան մը որ կարելի չէ հոգացուի միմիայն տեղական հանգանակներով։

«—Աղթամարայ թեմին մէջ գտնուած Անգղայ Գաբրիէլ Ս. Աստուածածնայ վանուց դարպասն որ այրած ըլլալով անգործածելի էր, տեղւոյն վանահայր ծերունազարդ Տ. Գէորգ քահանայ Տէր Ղազարեան միջոցաւ շինուեցաւ յարակից մէկ—երկու կտոր շէնքերով մէկտեղ։ Այս քահանան որ տասն տարիէ չափ քահանայութիւն ըրած է Իզմիրի և իր թեմերուն, ինչպէս նաև Աղեքսանդրիոյ մէջ, չատ քաղաքավար, փորձառու և շէնք շնորհք եկեղեցական մ՚է, և միանգամայն այրի ըլլալով, արդեօք լաւ չէ՞ որ վեղար տրուի իրեն և Աղթամար տարուի, ուր թէ՝ Տեղապահն և թէ Յովսէփ եպիսկոպոսն օրհնաւոր վարդապետներու մեծ պէտք կ՚զգան։ Ս. Պատրիարք Հօր ուշադրութեան կ՚յանձնեմ զայս խնդիրս։

«—Ս. Աւետման տօնին օրը Գափամաճեան Մ. Պետրոս էֆ.ի և այլոց թելադրութեամբն ու ձեռնտուութեամբը, տեղւոյս Հանգավանից եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցանելէ վերջ, Տեղապահ Տ. Սահակ Սրբազանի նախագահութեան ներքեւ դպրոցական հանդէս մը կատարուեցաւ ի ներկայութեան հրաւիրուած երկսեռ բազմութեան մը. Ներկայ էր նաև կուսակալութեան փոխանորդ Յովհաննէս էֆ. Ֆէրիտ իր տիկնոջ հետ, որ 3 ոսկիի նուէր մը տուաւ, եւ միւս հանդիսականներու տուածին հետ յանգեցաւ 12 ոսկւոյ գումարի մը՝ ի նպաստ նոյն աղքատիկ ժողովրդեան նախակրթարանի մանուկներուն որոց մէկ մասն անոք տղաքներէ կը բաղկանայ։» ՔՐՈՆԻԿԱԳԻՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ Տ. Բաբգէն Ծ. Վրդ. Կիւլէսէրեանի «Բօղօնեէր» հեղինակութեան Ա. հատորը։ Կ՚պարունակէ կրօնային խորհրդածութիւններ, դամբանականներ և եկեղեցական ատեն խորհուրդները։ Ընթերցանութեան օգտակար երկ մ՚է սոյն ստուար հատորը, որուն գինը բաղդատմամբ իր պարունակութեան խիստ չափաւոր է, 10 դահեկան։

ԱԶԴ

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 19/6 Բշ. օրէն սկսեալ պիտի սկսուի հաշուեյարդարութիւնը և վաճառումն այժմ լուծեալ Էֆթիմօբուլօ և Ընկ.-թեան տան ապրանքներուն։ Ընկերութեան վաճառատունը կ՚գտնուի Սթամպուլ, Սուլթան Համամ, Բագճիլան Խան։ Ապրանքներէն մաս մը կ՚գտնուի նաև Ֆընտըգճի փողոցը գտնուող մթերանոցը։ Վաճառքներն են մետաքսեղէն, թաւիշ, բէլէշ, բրդեղէն, բամպակեղէն, որք կանխիկ գնուած են անգլիական եւ ֆրանսական գործարաններէ՝ արդի գիներուն բարձրացումէն առաջ և այնպիսի գիներով, զորս անկարելի է այսօր ձեռք բերել և պիտի ծախուին այժմ հրապարակի վրայ անմրցելի պայմաններով։ Հասարակութիւնն և վաճառականք կ՚հրաւիրուին տեսնել այս վաճառքներն և օգտուիլ ներկայ անակնկալ առիթէն։

15/28 Ապրիլ 1904 25—6

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՌՈՒՍՔ Կ՚ՄԵԿՆԻՆ ՆԻՒՉՈՒԱՆԿԷՆ

ՆԻՒՉՈՒԱՆԿ, Մայիս 17.— Ռէօյթէր կ՚ըսէ.—«Ռուսք երէկ պարպեցին Նիւչուանկ քաղաքը։ Իրենց նահանջը կանոնաւորութեամբ կատարուեցաւ։»

ՊԻԷԼԿՈՐՈՏ, 17.— Նիքօլա Կայսր առաւօտուն հոս հասաւ և աչքէ անցուց հրետաձիգներու 31րդ կիսաբաժինն որ Մ. Արեւելք պիտի երթայ։ Ն. Վեհափառութիւնն ապա Խարքով մեկնեցաւ։

ՃԱՊՈՆՑԻՔ ՆԻՒՉՈՒԱՆԿ Կ՚ԵԼԼԵՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 17.—Զօր. Քուրոբադքին Զարին ուղղած մէկ հեռագրին մէջ կ՚ըսէ.—«Ամսոյս 18ին, միջօրէին մօտ, 17 նաւեր մօտեցան Սիուէնհօչէնի և կրակ ըրին քաղքին վրայ, իսկ հինգ նաւեր սկսան ցամաքին մօտենալ։ (Զօր. Քուրոբադքինի յիշած վայրը կ՚գտնուի Լիաօ—Դունկ թերակղզւոյն արեւելեան եզերքին վրայ, Նիուչուանկէ 60 քիլոմեդրի չափ հեռու, ուղիղ գծով. Ծ.Խմբ.)։ Զօր. Քուրոբադքինի հեռագրին ապա կ՚ըսէ թէ ժամը 1 ուկէսին երեք մեծ նաւեր երեւցան Լիուշիադուն գիւղին մօտ գտնուող հրուանդանին առջեւ։ Ժամը 3.20ին թշնամին զօրք ցամաք հանեց ի Լիուշիադուն, և սկսաւ յառաջանալ դէպի Բայչու։

ՀՌՈՄ, 17.—Սաքս Վայմարի գահաժառանգ իշխանուհւոյն մայրը, որ Վէնետիկ կ՚երթար, կաթուածահար եղաւ և մեռաւ։ Ծնած էր 1852 յուլիս 25ին։

ԲԷՇԴԱ, 17.— Աւստրեան պատուիրակութեան ելմտացոյցի յանձնաժողովն ընդունեց արտաքին գործոց ելմտացոյցը։ Գրեթէ բոլոր ճառախօսք վստահութիւն յայտնեցին Միապետութեան արտաքին քաղաքականութեան վրայ։

—Աւստրեւմաճառ պատուիրակութեան արտաքին գործոց յանձնաժողովն ընդունեց արտաքին գործոց ելմտացոյցը, իր վստահութիւնն յայտնելով կոմս Կոլուխովսքիի։

ՆԱՄԻՑԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒԹՆԻԻ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մայիս 17.—Զօր. Քուրոբադքինի և ծովակալ Ալեքսէյեֆի միջեւ վէճը չատ սուր հանգամանք մ՚առաւ։ Զօր. Քուրոբադքին Եալուի վրայ Ռուսաց պարտութիւնը կ՚վերագրէ ծովակալ Ալեքսէյեֆի, որ չարունակ կ՚հակառակէր իր կարգադրութիւններուն։ Զօր. Քուրոբադքին կ՚խնդրէ լքանել Բորդ Արթուրը, մինչդեռ ծովակալ Ալեքսէյեֆ կ՚յայտարարէ թէ այս լքում յիմարութիւն մը պիտի ըլլայ, քանի որ բերդաքաղաքն անառիկ է իր կարծիքով։ Բարձր չրջանակները կ՚պաշտպանեն ծովակալ Ալեքսէյեֆը։

ԼՈՆՏՈՆ, 17.— Շատ մը հեռագիրներ կ՚ծանուցանեն թէ Ճապոնցիք Լիաօ—Եանկի մօտ են։ Յառաջապահի կռիւներ արդէն տեղի ունեցած են։ Կարեւոր ճակատամարտ մը մօտալուտ է։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 17.— Ծովակալ Սքրիտլով Պայքալ հասաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՑՈՐԵՆ.— Օտար գլխաւոր հրապարակներուն վրայ գիները բարձրացած են, Ուաշինկդընի վիճակագրական դիւանին նորագոյն գնահատութեանց պատճառաւ, որոց համաձայն ձմրան ցորենի արդիւնքը պակաս եղած է Մարտի մէջ ենթադրուած քանակութենէն։ Մեր հրապարակն ալ սկսած է բարւոքիլ ապրանք չգալուն պատճառաւ։ Կիրակիէն ի վեր մէկ վակօն միայն եկած է Անատոլուէ։ Անցեալ չաբթու Եւրոպա ներածուած ցորենի քանակութիւնն է, Մ. Նահանգներէն՝ 80,000 մեդրական կենդինար, Արժանդինէ և Ուրուկուէէ 338,000, Ռուսիայէ 358,000, Դանուբէ և ուրիշ ոչ—ռուս նաւահանգիստներէ 45,000, Հնդկաստանէ 143,000, Աւստրալիայէ 197,000, և ուրիշ զանազան երկիրներէ 39,000 մեդրական կենդինար։ Այս ահագին ներածութիւնն ո և ազդեցութիւն չէ ըրած հրապարակին վրայ, և գիներն անփոփոխ մնացած են։

ԱԼԻՒՐ.— Գիներն հաստատ են։ Վառնայէ հասաւ 500 պարկ։

ՄԵՏԱՔՍ ԵՒ ԽՈԶԱԿ.— Հրապարակին կացութիւնը չէ փոխուած և կ՚յուսացուի թէ այսպէս պիտի չարունակէ, քանի որ գործ չկայ։ Գործարաններն իրենց անմիջական պէտքերուն համար միայն կ՚բաւենին։ Ասկից զատ, նախորդ բերքէն մնացած սերմերն ահագին քանակութիւն մը կ՚կազմեն, և նոր բերքին համար գուշակութիւնք ամէնուրեք գոհացուցիչ են։

ՄԱՆԱՇԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Մյս. 5/18

Réactionի կարճատեւ չրջանէ մը վերջ, ուր բամբակը մինչեւ 7,32ի իջաւ, վերելքը չուտ հասաւ, աստիճանաբար մինչեւ 7,62ի բարձրանալով։ Հրապարակին այս հաստատ կացութիւնն իր լաւ ազդեցութիւնն ունեցած է մեր Պոլսոյ հրապարակին ընթացիկ գիներուն վրայ, որք հաստատ բռնուած են։ Արդէն պատրաստ ապրանքին ([illegible]) նուազութիւնն ալ պատճառ եղած է այս վիճակին։

Մանածի գործառնութիւնք այս չաբթու աստիճան մը տկարացած են։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Օ. Ո. 100էն կանխիկ

Վաթեր Եոխդուլէ	Ն. 4	Ա.	35	ղրշ.
»	»	Բ.	33½	»
» Իզմիր	»	»	37½	»
» Սելանիկ	»	»	37½	»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Օ. Ո. 100էն 61 օր պայմաժամ.
կամ Օ. Ո. 2% զեղչ կանխիկ

Վաթեր Ն. 20		58	ղրշ.
Էքսթրա »	16—24	64	»
» »	12—14	56	»

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Վաթեր Ն.	4—14	37—40	ղրշ.
» »	20	57	»
Էքսթրա »	12—14	46—53	»
» »	16—24	56—58	»

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ

Կարմիր Վաթեր Ն. 20 69—72 ղրշ.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ

Կարմիր Վաթեր Ն. 20 67—70 ղրշ.

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ԲԱՄԲԱԿԻ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, Մյս. 5/18

Սբօթ 7.62 բէնս

Վաղը, Եշ., Համբարձման տօնի առթիւ Ղալաթիոյ Սակարանը գոց կ՚մնայ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	89 19
Ամէնէն բարձր գին	»	89 29
Ամէնէն վար գին	»	89 16
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	119 12½
Ամէնէն բարձր գին	»	119 62½
Ամէնէն վար գին	»	119 —
Թրամվայ	»	115 —

ԲԱՑՈՒՄ, 5 Մայիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	89 17
» »	ժամ 6ին	89 16
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	119 —
» »	ժամ 6ին	119 —
Հէյտէրփաշա-պարգեւատոր թուղթ	Ֆր.	431 50
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ. Ո.	15 87
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	Ֆր.	282 —
» » » Բ.	»	267 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	507 —
Անատոլուի Երկթ. պրտթ.	»	526 —
» » բժնթ. Ա. Ո.		11 80
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	580 —
» հիմնական	»	190 —
» պարտաթ.	Ֆր.	490 —
Տէրքոս Ջուրի Ընկ.	»	254 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ Ա	»	27 —
» » Բ	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	450 —
Քարափ Իզմիրի	»	565 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30 —
Հելլենական 5% 1881	Ֆր.	221 —
Թրամվայ	»	115 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	59 50
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ.Ո.	4 60

ՍԹՈՒԼԱՆՑ

Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	3.75	3
» ութ օրուան	»	12 —	—
Րումէլիի Երկթղ. »	Ֆր.	2.50	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 35	109 35
» չէք	110 15	109 25
Բարիզ 3 ամիս	22 65	22 85
» չէք	22 75	22 85
Պերլին մարք	18 49	18 59
Վիեննա քուրոն	21 71	21 81

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 37
20 ֆրանքնոց	»	87 21
20 մարքնոց	»	107 05
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 20
Քրիմէց	»	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 02
Նոր Մէթալիք	»	103 30
Պէշլիք	»	103 30
Ռուսլ Թղթադրամ	»	8 62

Անդրէ Ա. Անդրէադէս, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մայիս 17

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ո	81 50
» » գոց.	»	81 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 —
Եգիպտական Միացեալ	»	104 75
Այտընի Երկաթուղի	»	13 50
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	90 37
Փոխառութիւն Գասապայ	»	89 50
» Հելլենական 1881	»	44 50
Մօնօբօլ »	»	46 —
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	91 —
» » նոր 1892	»	91 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 26½
Թրանսվալ	»	4 37
Ճափոնական 4%	»	70 25
Դրամազեղչ	»	3 —

ՓԱՐԻԶ, Մայիս 17

Օսմանեան Միացեալ բաց.		82 50
» »		82 47
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	120 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	575 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	443 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	361 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	96 70
Քրէտի Լիոնէ	»	1095 —
Պանք տը Բարի	»	1106 —
Սպանիական արտաքին	»	82 55
Իտալական Ռանթ	»	102 55
Ռուսական 3% 1891	»	73 50
Թրանսվալ	»	115 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 10½
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Մայիս 17

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 43
» Լոնտոնի վրայ		239 40
Րումէլիի Երկաթուղի	»	128 —
Օսմ. Ռէժի	»	332 —
Դրամազեղչ		3½

ՊԵՐԼԻՆ, Մայիս 17

Օսմ. Միացեալ	81 10
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարք	103 50
» » բաժնթ. 60% »	95 20
Րումէլիի Երկաթուղի »	126 75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. »	20 28
Չինարանի փոխառութիւն 1903	84 30
Դրամազեղչ	4 —

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՓԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ Ի ԼՈՆԴՈՆ ՁԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՂՔ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՓԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, չէնք, կահաւորք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ ժիր կերպարդութեամբ առորագրելոց, որ ունի լիազօր իշխանութիւն կատարդելու անվիշտ ժեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Դործակալ կ. Պոլսոյ եւ նգաւառաց.
Գալաթիա, Պանկ Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1։

Քննիչ Րիսքներու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՓՍԷՐՃԵԱՆ

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍՏԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԴՕՐՈՒՆԴՕ ԵՒ Ի ԼՈՆԴՈՆ

ՀԻՄՆԱՒ 1851 ԻՆ

ՆՈՐՀԱՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՍՏՂՈՒՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Պատասխանատուութեան հասոյթ Անգլ. Ոսկի 1,250,000
Հիմնադրելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի 6,000,000

ԳԼԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆԴՈՆ

ԱՂԵՐՏԻՆԻ կոմս G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՀՈՆ ՔՒՆՆԻՈՒԼԻԳ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՕՐՄ ՍԻՒԻՆՆՍՐՆ, (Կրամճաէ ե. Ընկ. Լոնտոն)

Ուշադրութիւն Ընկերութիւնը՝

1º Հրդեհի գեւ ամեն կարգի գործերը կ'ապահովագրէ ձեռնտու բոլորեւ է՛ն նպաստաւոր պայմաններով։
2º Վճասները անմեղադիր վճարուելու անվիշտ եւ ապահովութեամբ։
3º Իր վճարելու գրամագլուխին մնացուածքն է վճռական է տալ։ ամենամեծ ընկերութեանց հետհետաբար հոյակ ծանրութիւն ապահովագրելու։

Ընկերութեան գրասենեակն է Գանգ օվ Սթրընտ Լոնտոն

Նէրկայացուցիչ Թուրքիոյ ԴԱՒԻՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱՍԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասած Բաթըրճը օղլու
Ց. Գ. Գասանէթան մէջ խոհանոցաց ապահասաս գործակիցներ կ'փնտռուին։

ՀԱՑՏԸՆԵՂԲԱՐՔ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԲՆՏՐԱ ՄՆԱՑ—ՓՈՂՈՑ Ն՝ 479
ՁԱԼԱՔԻԱ, ՎՈՑՎՈՑ., Ն՝ 87

Այս վաճառատունն, այս անգամ անգլիական նոր ապրանք բերած է ամառուան համար։ Թօփի՛, անգլ. էշպիր, 1 եարտային 3 ½ եարտա ա, ծան կտորներ ամառուան զգեստներու, չրջազգեստցու., պամա, բրդեղէն եւ գլխանի ամէն տեսակ կերպաս։ Աժան գին։ 41

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԳՈՐԳԻ ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Մահմուտ փաշա Թուրքմէնլու Մէյ Նոր Հան կէտ 37 Թիւ 37

Այս հանրածանօթ գործարանին մէջ կ'մաքրուին ազատած եւ փոշոտ մնացած եւ բրդէ ամէն տեսակ գործեր, քիմիական դեղօրէից միջոցաւ, առանց անմաքրութեան ոեւէ հետք մը ձգելու։ Ունի առաւելութիւն մը նոր գործերու վրայ, զի գործարանիս մէջ մեր մասնաւոր բազդաբերութեամբ մաքրուած գործեր ազատ են ցնդելու (կիսվէճ) կեր ըլլալէ։ կ'նորոգուին ոեւէ կերպով վնասուած գործեր։

Դործատունս կ'ատաճնէ պատրաստել նոր գործ ի'նչ մնծութիւնամբ եւ ինչ ձեւակով որ ուզուի։ 30—15

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» Տնօրէնութիւնը կ'յայտնէ որ երէկ ուղարկած բրուիկները, խոշոր ըլլալ որ երէկ չհասան։ Ասոնք ալ այսօր կ'ղրկուին։

ՊԱՅՄԱՆԱԳ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"ի

ՅԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԹԻՆ 3 Մեհ
ՎԵՑԱՄՄԵԱՅ » 2 »
ԵՒԱՄՄԵԱՅ » 1 ½ »
ՁՈՒԹՔԷ ԴՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 50 Ոք.
ԱՂՄՍԿԱՆ ԲԱԺ." Բազ յօխաով 1 Տոլ.
ՏԱՐԵԿԱՆ Բազ-յօխաով 1 Մեհ.
ԱՐՏԱՍՈՒՀՄԱՆ ՅԱՐԵԿԱՆ 30 Ոք.

ՎՃԵԱՄ. 12 ԵՒՐՄ. 3 Ոք.
ԱՐՏԱՍՈՒՀ." ՅԱՐԵ." Հոսք Բազ-յօխաով 4 Ոք.
ԱՆԳԼ. ԼԻՒԻ 118 դրշ. — 20 Ոք.-ԱՆՈՑ
3 ½ դրշ. — ՓԵՏՐՈՒԱՐ 55 դրշ.

Նոյն պատմիչ՝ Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառից համար ԱՆՎՃԱՐ։ ՄԻՏՑԵ ԿԱՆՉԵՒԻՒ

Նամակ մը կ'ընդունիմ՝ 20 հոգ 1 դրշ.ոց բերդայ մը 20 դրշ.ի հասցով, և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՂ.

Հասցէի փոխման համար անդրադարձ է ղրկել նէյոս դրշ., նամակի ծախքով։

Բազարչի Նամակը մը կ'ընդունիմ, Բազմ—լուսին ղրկելու համար։ Իսկ զրամին առաքման ծախքն ալ ես կ'վճարեմ։

Զեկոյցան և Փօթ" ջրերուն վրայ, գնով և որ առաջին նոր ճոխացած ընտիր 20 ֆոթանի օդնոսակ գրուիր։

Պոլսոյ և փոստայի Ակ, ան լեռնաձորը Հայի վաճառքին են որ կ'ըլլան ի փոխարէն Տպագրական պատրանքի Բդիճ՝ տպագրուած Տնօրէնին, ան ինչուան Լրացրէն սեփական ընթացք։

Գինը իրէր կ'ղրկուի անոնց որ վերադրեալին տոկոսը ամով հատուած ըլլան իրենց գրասենեակ։

Բանաձորը երանելու՝ ըրած գործը գրեթէ ամփոփ գրելու համար, ինչ որ կ'ուզեն ընել, ինչպէս նաեւ ինչ ծախքի կ'ենթարկուին, որպէս զի ամենքն ալ հաստատ գիտնան թէ ինչ կ'ընեն։ Ասոնք ալ ինչ որ ընելու են, ամենքն ալ կ'ընեն։ Ասոնք ալ ինչ որ ընելու են, ամենքն ալ կ'ընեն։

Բանաձորը երանելու՝ ըրած գործը գրեթէ ամփոփ գրելու համար, ինչ որ կ'ուզեն ընել, ինչպէս նաեւ ինչ ծախքի կ'ենթարկուին, որպէս զի ամենքն ալ հաստատ գիտնան թէ ինչ